

De
12722

OLAI GERHARDI TYCHSEN

EXPLICATIO

CVFICAE INSCRIPTIONIS

QVAE

IN COLUMNA LAPIDEA MVSEI

SOCIETATIS ANTIQVARIORVM LONDINENSIS

CONSPICITVR.

ADIECTA EST

MARMORIS MESSANENSIS

INTERPRETATIO.

ROSTOCHII,

EX OFFICINA LIBRARIA KOPPIANA,

MDCCLXXXIX.

I.

Quae de cippo in museo ill. Societatis Antiquariorum Londinensis asseruato, deque frustra tentata eius a viris summis enucleatione, superiori anno verbosius retulerat diarii cuiusdam auctor, haud obscure innuens, ne ullum quidem in omnibus Germaniae Vniuersitatibus reperiri, qui cufica monumenta interpretari valeat, varios in animo meo excitauerunt motus. Vt hanc iniuriam patriis eruditis malitiose factam, quantum quidem in me situm esset, propulsarem, sumtibus haud paruis Volumen VII. *Archaeologiae* *) sine mora ex Anglia acciui, visurus, an

A 2

reuera

*) Titulus operis est: *Archaeologia*, or miscellaneous tracts relating to Antiquity published by the Society of Antiquaries of London Vol. VII. London 1785. 4. in quo de hoc lapide, cuius inscriptio et aeri et ligno incisa exhibetur, pag. 1 — 18. fusius disputatum fuit. Sed haud leuis

reuera inscriptio tam sit nodosa dicenda, vt prorsus explicari nequeat. Vix autem oculos in eam nuper acceptam conieceram, quum, quod pace censoris, qui in palaeographia orientali, supra quam credi potest, peregrinus et hospes est, dixerim, lectu eam facillimam esse, si paucas quasdam parui momenti dictiones, quae iniuriam vel temporis vel descriptoris passae sunt, exceperis, facile deprehendi.

In causas quidem, cur neque ill. Societatis membra, neque Viri, quos in consilium adhibuerant, linguae arabicae peritissimi facillimam hanc inscriptionem enodare poterant, inquirere nec iuuat, nec opus est; abs re tamen haud fore confido, si illorum interpretandi pericula, non quidem ad imitandum, sed ad euitandum proponam prius, quam meam in medium proferam interpretationem: praesertim cum laudata Societas meris fictionibus conflata clar. *Bohunii* versionem caeteris praetulisse videatur, et celeberrimus *Casiri* epitaphium cuiusdam Chalifae reperisse sibi visus sit, ne tantorum virorum auctoritate, quae iure quidem suo magni ponderis esse debet, incauti et in his studiis parum exercitati lectores decipi se patiantur. Sex autem lineis gaudet inscriptio, totidemque interpretibus, quorum pericula eodem, quem eis assignauit Societas ordine, nunc collocabo.

I. Clar. HVNT nihil aliud nisi primam lineam: *bismillah rahhman rahhim*, i. e. in nomine Dei misericordissimi, nec non

leuis inter quasdam vtriusque exemplaris litteras est discrepantia, cuius non modo nulla causa allata, sed et celata fuit, cuiam imprimis apographo maxima sit fides habenda; quae sane notitia interpreti pernecessaria, instituta eętyporum cum archetypo collatione, facillime erat communicanda. „*The engraving*, inquit pag. 18. in plate I. was made from an original drawing by M. Basire for the purpose of circulation in order to obtain an elucidation of the inscription. But from a block in the possession of Thomas Aslle Esq. it appears that Mr. Ames had the inscription cut in wood probably with the like intention. *The fac simile is by Mr. Aslle's permission here exhibited.*“

aliqui non : anno quingentesimo quinquagesimo septimo, (Chr. 1161.) extricare potuit.

II. Cel. CHAPPELOW quidlibet, prima linea excepta, quae per-
uulgatam sententiam Alcoranicam continet, excogitare
ausus est.

„1. In nomine Dei admodum misericordis.

2. Deus est perfectus, purus — — —

3. Benignitas est illi et res desiderata.

4. Fortitudo est illi, religio vera

5. coelestis legati eius et traditionis.

6. Deus autem ipse est in coelo.“

III. Cl. BOHVN, ut vel fucum faceret imperitis, vel inscitiam
suam tegetet, cusciam scripturam, quam ignorabat, lati-
nis litteris, quod mireris, sic repraesentavit:

„1. Bsm alahn alrhm m alrhmy - l çab

2. bra bn Dw alyfn mn Tsm thmn tmn nmn tmn

3. aly chlfd Hkym alsyn' Mn fynia Mhmd bn

4. esm' l alcârai mn alcâtya mne s. Hd wn

5. aeswanâ mâ âkrawa ma Nawazza fey Alftekywn
(or., Alafsal)

6. Min el Mustafy fy Mesr ledinallahi wa settam sana

7. wa kumwat macid wa kom salam kahi.“

Ex hac sua hieroglyphica transscriptione hanc elicuit pro-
tento similem versionem Bohunius V. C.

„1. Bismela cum plano tecto, hoc templum

2. erectum ad antiquum modulum, igne vero consum-
tum, aeternisque ruinis sepultum,

A 3

3. tem-

3. tempore Califae *Hakem* denuo erectum ad exemplar a Muhammed
4. Casim in suis de hoc structurae genere institutionibus ad imitandum propositum,
5. et nouissime, postquam immunditiis liberatum et consecratum fuerat, reaedificatum ex mandato
6. Mustafae Aegypti domini, et per Dei gratiam principis fidelium anno 506 (Chr. 1112.) mense *Cahile* *).“

Auctor dubio procul sudauit et alsit, vt hanc suam fictionem cum historia Hakemi Chalifae contenderet, demonstraretque, hunc lapidem templi Alexandrini ad exemplum Caabae exstructi angulo inclusam fuisse, vt tam nigrum Caabae lapidem repraesentaret, quam religiosos Africae, Syriae et Hispaniae peregrinatores ab itinere Meccano subeundo abalienaret, immo ipsos Christianos et Muhammedanos inter se coniungeret —

IV. Cl. COSTARD, quem censor sugillat, plus et rectius videns quam omnes interpretes, sic transtulit:

„I. In

- *) Ne verbis auctoris alienum sensum affinxisse videar, ipsam eius anglica lingua scriptam explicationem hic apponere lubet.
1. The Bismela with a flat roof, this temple
  2. Erected according to an old form, happening to be burnt down and lay sleeping in its ruins, was
  3. in the time of the Caliph Hakem re-erected according to that (form) which Mahomet
  4. Casim, in his directions touching this kind of building, had given and set thereof an
  5. Example, and now lastly being purged from impurities and consecrated was rebuilt by order
  6. of Al Mustapha, over Egypt by the grace of God Lord of the faithful in the year 506. in the month *Cahile*.“

- „1. In nomine Dei misericordis et gratiosi. Deo competit
 2. potentia, duratio, diuturnitas et aeternitas.
 3. Super omnes res potens est. Smiliter testifico, quod Muhammed,
 4. (cui Deus largiatur fauorem et gratiam,) sit apostolus Dei perfecti et excelsi
 5. Josephus filius Kalugh iusti iudcis,
 6. cuius locus sit fortunatus die nouissimo, obiit mense Jumadi anno 557 (Chr. 1161.)*).

V. Cl. CASIRI in litteris 1779. ad cl. VOIDE scriptis, hanc dedit versionem:

- „1. In nomine Dei miserentis et misericordis. Deo
 2. aeterno, qui est iudex — religio
 3. Sepulcrum Kalifa — ad diem resurrectionis. Muhammed
 4. est legatus Dei, cui Deus propitius sit et pacem reddat.
 5. Profiteor — — — diem resurrectionis
 6. anno, 507. (Chr. 1113)“

VI. Cel. PIZZI in litteris ad cl. WADDILOVE missis hanc quarundam in capite et calce extantium dictionum impertitus est translationem:

„In

- *) Anglice sic audiebat l. cit. pag. 21. „In the name of God, merciful and gracious. To God belong power, duration, diuturnity and eternity. He is over all things the powerful.
 „I testifie likewise that Mohammed is the Apostle of God (God grant him favour and peace) the perfect the high.
 „Joseph the son of Kalugh the just judge which place be in happinesse
 „in the last day, died in the month Jomadie in the year 557.“

„In nomine Dei misericordissimi. Deo competit s. Dei est
 „adoratio et pax —
 „anno 507. (Chr. 1113) *).

Quas breuiter summarimque recensitas doctissimorum vi-
 rorum maxime inter se diuersas explicationes sub censuram vo-
 care superuacaneum duco, satis fore existimans, si nudam et
 simplicem meam iis addam sequentis tenoris interpretationem:

1. In nomine Dei miseratoris misericordis. Deo (competit)
2. potentia et aeternitas, et aequa puniendi et remunerandi
 (post hanc vitam) *potestas*.
3. Creaturae vero eius decretus est interitus. Immo etiam
 decessit Muhammed
4. Legatus Dei, cui Deus propitius sit et pacem largiatur.
5. *Exemplum et vexillum fuit* Jusuf filius Kalug, gubernator
 (s. *Alcaide*) et
6. Praelector **) in templis. *Obiit ineunte anno quingente-*
simo quinquagesimo septimo. (Chr. 1161.)

Vt

*) Quum praestantissimi duumviri CASIRI et PIZZI in definiendo
 anno 507, qui in cippo 557 est, inter se congruant, non modo di-
 ctio: *et quinquaginta* (wachamsin) ab illorum exemplaribus abfuisse,
 sed exemplarium accuratio in suspicionem merito venire videtur.

**) *Almokri* s. Praelectorem D'HERBELOT sub voce: *Mokri* ita descri-
 bit: „*Mocri*. Ce mot, qui signifie en general, Lecteur, est le sur-
 nom ou le titre des plusieurs Auteurs, qui Pont porté, a cause qu'ils
 etoient du rang de ces Docteurs, qui font profession particuliere d'en-
 seigner la lecture et publication de l'Alcoran, et peut-etre aussi celle
 de

Vt autem hanc meam versionem veloci oculo percurrere et sine negotio examinare possint lectores, non modo ipsam tituli cufici imaginem, sed et substratam ei Nesquianis litteris transcriptionem, aere ipse, necessitate coactus, inartificialiter expressi, lineis subductis distinguendo vel temporis edacitate deprauatas, vel a chalcographo male pictas dictiones, vt quae vera, quae dubia mihi videbantur, statim sub oculos caderent. Nimirum dubius haereo, vtrum corrupta verba 8. 9. 10. 11. *aequa puniendi et remunerandi potestas*, itemque 33. 34. *obiit in eunte*, coniecturando assequutus sim, nec ne. Pari modo versione mea dictionum 23. 24. 25. *exemplum et vixillum fuit*, haud valde delector, postquam cippum Lilybaeanum, quem doct. Princeps T. M. olim mecum communicauerat transferendum, memoria reuocauit. In hoc enim cippo non modo integrae quatuor priores lineae, exceptis tribus dictionibus 8. 9. 10. easdem, ac cippus Londinensis, sententias seruant, sed eas quoque excipiunt sequentia in tabula aenea lin. 5. expressa verba: *ora apud hoc sepulcrum Abulhassan &c.* Quae quum contextui apprime respondeant, et cum corruptis ectypis facile conciliari queant, veram mihi videntur referre lectionem: *ora apud hoc sepulcrum Iosephi &c.*

Columnnam itaque, quam supra laudatum museum seruat tantummodo esse cippum in sepulcro Iosephi Kalugi gubernatoris et alcoranici in templis praelectoris positum, res iam est certa et expedita.

Ad

de lire le même Alcoran dans les Mosquées auprès des Turbés ou Sepulchres des Princes, pour le soulagement des leurs ames, comme pretendent les Mahometans.“

Cel. CASIRI T. I. bibl. ar. Escorial: pag. 91. col. 2. „Lectorum, scribit, nomine ii intelliguntur, qui Alcoranum in fanis et scholis legere solent“

Habebant etiam Chalifae suos Anagnostes, vt videre est apud Abulpharagium in historia Dynastiarum pag. 290 et 319.

B

Ad lapidem ipsum, qui porphyrites est, et conum inuersum altitudinis $3\frac{1}{2}$ pedum, et diametri 8 ad 6 digitorum repraesentat, eiusque patriam quod attinet, ex Alexandria anno 1726. Angliam transvectus esse dicitur. Sed dubitare licet, vtrum vera ex Aegypto, an potius e Sicilia, vt mea fert sententia, hic lapis sepulchralis ablatu fuerit. Pro patria quidem Sicilia, quae v. gr. Veronae *) marmora sua cufica scriptura distincta dedit, haec duo palmaria militant argumenta.

I. Cl. BOHVNI fides admodum suspecta est. Nam praemeditatae suae fictionis confirmandae causa necessario requirebatur, vt cippus ex Aegypto transportatus statueretur.

II. Cel. Linguae Arab. in Vniuersitate Oxoniensi Professor HVNT hocce monumentum a Saracenis Siciliae aut Italiae positum **) diserte pronuntiat, certo indicio, hanc eum relationem, quam et litterarum tuetur figura, quae in cippis Siculis seculi VI^{ti} Hegirae conspicitur, nec non formula: *Deo competit potestas et aeternitas; creaturis autem eius praescriptus est interitus; decessit quoque Muhammed &c.* quam exhibet cippus primus Puteolanus ***) a. 471. Chr.

1079.

*) Aeri incisa videntur in Museo Veronensi pag. 187. quorum accuratam versionem ad laudatum Principem T. M. qui eorum eclypa mihi largitus erat, misi, quod ea, quam clar. Praesul Josephus Simon Assemani loc. cit. pag. 489. cum Marchione Massei communicauerat, omne punctum minime ferebat. (quod forte in causa fuit, cur cel. Abbas SIMON ASSEMANI nouam versionem italicam, addita Nesquiana transcriptione, tomo II. Musei cufici Naniari, Patauii 1788. 4. euulgati infereret, quae omnino omnibus numeris absoluta dici meretur, si modo in maiori cippo lineae XIV. dictio sexta, quam vir in cuficis legendis versatissimus 𐤀𐤀𐤁 legerat, e Surae XXII. commate VII. in cippo excitato: *quod hora (resurrectionis) sine dubio ventura, et Deus resuscitaturus sit, qui in sepulchris sint*, in 𐤀𐤀𐤁 corrigatur.

**) Loc. cit. pag. 3. „He inclined to think it sepulchral, erected by the Saracens in Sicily, or some of the southern parts of Italy.“

**) Videtis Sarnelli guida di Pozzuolo ital. et gall. cura Ant. Bulifon Neapoli

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

1079. itemque supra memoratum Lilybaeanum epitaphium anni 521. Chr. 1127. quamque omnes adhuc editi cippi orientales ignorant, certis auctoribus comperisse.

Vt cumque vero se res haber, silentio tamen praeterire nefas duxi, quod in grauem dubitationem cadere videbatur.

Atque haec quidem de hoc cippo Londinensi tradidisse abunde fit.

B 2

II.

Neapoli 1702. 8. et *Hadriani Relandi* *diff. de numis Samaritanis* Traj. ad Rhen. 1709. 8. in Adpendice, quae quatuor haec marmora Puteolana aere expressa cum explicatione et Nesquiiana transcriptione exhibet, primo excepto, cuius tres ultimos versus *Relandus* intactos reliquit. Ante eum *Abbas de Longuerue* horum marmorum dederat versionem, modo citato *Sarnelliano* opusculo insertam, quae quidem omnibus numeris absoluta dici nequit, de Interpretis tamen critica legendi peritia satis superque testatur. *Relandus* hanc versionem prorsus silens, eius notitiam non habuisse videtur.

II.

Restat, vt de altera in aes incisa inscriptione, quam vna cum innumeris aliis liberalitati excellentissimi Principis D. GABR. LANCILLOTTI CASTELLI acceptam refero, paucis absolvam. Lapis extat Messanae litteris, quae, dummodo literarum varie implicatos ad ornandam scripturam ductus haud aestimes, medium inter cuficas et modernas mauritanicas tenent *), insignitus, et sequenti praeditus inscriptione:

„Congregabimus vos, neque gratiarum actionem, neque re-
„tributionem, nisi faciem (i. e. cultum) Dei perliberalissimi
„a vobis requisituri.

„Safian filius Cafagiah, princeps Zancalae.“

Videtur marmor vel ad publicum peregrinatorum hospitium, vel ad nosodochium locatum fuisse. Quo vero vixerit tempore Emir *Safian*, et quid sibi velit Zancalae nomen, ex litteris laudati Principis, Panormi prid. Non. Sept. 1788. ad me datis, quae instar egregii commentarii sunt, optime animaduerti et disci poterit:

„Aliam tuam Epistolam accepi V. Kal. Augusti scriptam
„cum adiuncta, quam statim VELLAE nostro tradidi. Legi
„in ea summa perfusus laetitia, versionem Messanensis Ara-
„bici marmoris, quae mire cum nostro codice **) concordat;

*) Alia extat Messanae inscriptio edita in adpendice tabularum Gualterii editionis Messanae, cuius litterae ad similitudinem litterarum nostri marmoris, codicis Martiniani, et epitaphii ad portam magnam ecclesiae maioris Marsiliae, prope accedunt.

**) Eius titulus est: Codex diplomaticus Siciliae sub Saracenorum imperio, ab anno 827. ad 1072. nunc demum ex MSS. Mauro-occidentali- bus depromptus cura et studio ALPHONSI AIROLDI Archiepiscopi Heracleensis, Legationis Apostolicae et Regiae Monarchiae in Sicilia Iudicis

„dat; habetur namque ex eo *Chasigiam*, qui magnus Siciliae Emir renunciatus fuit anno Hegir. 248 (Chr. 862.)
 „in obsidione Syracusarum urbis inierimus, *Sasiam* filium,
 „Zanclae s. Messanae Emirum constituisse. Notandum
 „item, semper in codice Zanclae nomen, prout in marmore,
 „Messanae urbi datum occurrere: sic liber librum
 „aperit, et monumentum monumentum explicat.“

Forte *Casagiah*, cuius in marmore mentio iniicitur, idem ille est, qui ornamenta opere anaglyptico ex aere confecta, inscriptionibusque arabicis praedita, quae ad ornanda capita et vestimenta statuarum Christi et Apostolorum Petri et Pauli, Romae in porta maiori templi S. Petri sub Eugenio V. Summo Pontifice positurarum adhibita fuerunt, conicienda curauerit. Nam in altera coronae Salvatoris linea, quae cum prima inscriptionis coronae S. Petri linea concordat, haec verba extare videntur: *انا قباچي امير سيدنا وكسانا* i. e. *donavit CABAGI Emir, dominus noster et gloria nostra* *). —

B 3

Sed

dicis. Tomus primus. *Panormi* typis Regiis 1788. fol. Addita codici est epistola mea d. d. Kal. Dec. 1787. ad felicissimum codicis Martiniani interpretem cl. JOSEPHUM VELLA Hierosol. Reg. Ordinis Fratrem Capellanum, et in Academia Panormitana L. Arabicae Professore, quem *Veillantius* quidam indignis modis tractavit, virum integerimum ceu veteratorem citans, de quo tamen cel. Abbas SIMON ASSEMANI LL. OO. in Seminario Patavino Professor, in litteris XXII. Nov. 1788. ad me scriptis non rogatus medium hoc tulit et verum iudicium:

„Io ho conosciuto a Malta personalmente il Sign. Abate VELLA;
 „certamente è un Uomo incapace d'impostura, checche ne dica il
 „Francese Mr. L. de Veillant.“

Quod liberale testimonium egregie facit ad ea confirmanda, quae in epistola mea ad laudatum Principem F. M. *Panormi* excusa, et in diarii Mecklenburgici feida VI. pag. 461. &c. recusa, de cl. VELLA libere et confidenter statueram.

*). Dictionum arabicarum in coronis imaginem infra in tabula sub litt. A. expressi.

Sed nihil definitio prius, quam accuratam et fidedignam detectae superiori anno ab Anglo quodam inscriptionis accepero delineationem. Hoc tamen dubio caret, inscriptionis litteras cum iis, quae in epitaphio Messanensi anni 373. Chr. 983. itemque in palatio *dei Borrognoni* dicto, nec non in arce *Zisae* iuxta Panormum cernuntur, maximam habere similitudinem. (Discrepantia in nominis Orthographia in censum non venit, quod saepe in litteris suo affinibus ad aurium iudicium componatur.) Fatendum quidem esset, argumentum a litterarum in variis istis inscriptionibus similitudine ductum, ad euincendam communem earum patram Siciliam valde infirmam esse, nisi occurrens in inscriptione Romana Emiri titulus, quem Siciliae Duces sibi vindicauerant, omnem prorsus tolleretur dubitationem. Quando vero et quo modo hae coronae Romam perductae fuerint, rerum Sicuarum et Romanarum florentissimi auctores procul dubio in lumine sunt collocaturi.

1. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

2. لَعِزَّةٍ وَبِقَاةٍ وَسِوَاةٍ ضَرَّاءٍ وَجِزَاةٍ
لَعِزَّةٍ وَبِقَاةٍ وَسِوَاةٍ ضَرَّاءٍ وَجِزَاةٍ

3. عَلٰی خَلْقِهِ كَتَبَ الْفَنَاءَ وَقُرْآنَ مُحَمَّدٍ
عَلٰی خَلْقِهِ كَتَبَ الْفَنَاءَ وَقُرْآنَ مُحَمَّدٍ

4. نَسُوکِ اللّٰهِ صَلٰی اللّٰهِ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ
نَسُوکِ اللّٰهِ صَلٰی اللّٰهِ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ

5. اَسْوَدَ وَاغَايَةَ هُوَ یُوسُفُ الْقَائِدُ
اَسْوَدَ وَاغَايَةَ هُوَ یُوسُفُ الْقَائِدُ

6. اَلْمَقْرِي فِي مَسَاجِدِ تُوْبٍ لِبَدْوِ سَنَةِ سَبْعٍ وَخَمْسِیْنَ وَجُمُعَاتِهَا
اَلْمَقْرِي فِي مَسَاجِدِ تُوْبٍ لِبَدْوِ سَنَةِ سَبْعٍ وَخَمْسِیْنَ وَجُمُعَاتِهَا

مادری وین

ی

سوره و عزاء

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لَا اَعْبُدُ اِلَّا لَوَجْهَ اللّٰهِ الْكَرِیْمِ
لَا اَعْبُدُ اِلَّا لَوَجْهَ اللّٰهِ الْكَرِیْمِ

سَفِیَانَ بْنِ كَفَّاجِيَةَ
سَفِیَانَ بْنِ كَفَّاجِيَةَ

اَلْمَقْرِي فِي مَسَاجِدِ تُوْبٍ لِبَدْوِ سَنَةِ سَبْعٍ وَخَمْسِیْنَ وَجُمُعَاتِهَا
اَلْمَقْرِي فِي مَسَاجِدِ تُوْبٍ لِبَدْوِ سَنَةِ سَبْعٍ وَخَمْسِیْنَ وَجُمُعَاتِهَا

9028

De 12722

D

ULB Halle 3/1
001 065 165

Nur für den Lesesaal

